

Warszawa, dnia 31 stycznia 2024 r.

BAS-WAP/WASiE/WAZSP-68/24

SEKRETARIAT Z-CY SZEFa KS
L.dz. DS. 1701.1.2024
Data wpływu 31.01.2024

Pan Minister
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Ocena skutków regulacji
zawartej w rządowym projekcie ustawy – o zmianie ustawy o Narodowym
Centrum Badań i Rozwoju oraz ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym
i nauce (druk sejmowy nr 171)

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

Rozwiązania zawarte w przedłożonym projekcie ustawy mają na celu przywrócenie uprawnień nadzorczych nad Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, zwanym dalej także „Centrum”, ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Na mocy ustawy z dnia 9 lutego 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 807, ze zm.) uprawnienia nadzorcze nad Narodowym Centrum Badań i Rozwoju z dniem 1 sierpnia 2022 r. zostały przeniesione z ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Należy podkreślić, że pomimo tego, że nadzór nad działalnością Centrum sprawuje minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, Centrum nadal funkcjonuje jako podmiot będący częścią systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a wykonywanie najważniejszych zadań Centrum, takich jak: realizacja programów obejmujących finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych, realizacja działań przygotowujących do wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych czy realizacja programów obejmujących finansowanie badań aplikacyjnych jest wciąż zlecane i finansowane w formie dotacji celowej przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Ponadto należy zauważyć, iż Centrum – zgodnie z art. 30a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (tekst jedn. Dz.U.

z 2022 r. poz. 2279) – w celu realizacji zadań ustawowych, może tworzyć spółki, obejmować oraz nabywać udziały i akcje, a także obejmować warranty subskrypcyjne uprawniające do zapisu lub objęcia akcji w spółkach mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo za granicą. Realizacja przez Centrum tychże zadań jest finansowana w formie dotacji celowej udzielanej przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, a tym samym zasadne jest, aby wdrażanie tego typu instrumentów było akceptowane przez podmiot finansujący ich realizację.

II. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt ustawy zakłada przeniesienie uprawnień nadzorczych nad Centrum z ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z powrotem na ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz uzależnienie możliwości powoływania przez Centrum spółek, obejmowania oraz nabywania udziałów i akcji, a także obejmowania warrantów subskrypcyjnych uprawniających do zapisu lub objęcia akcji w spółkach mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo za granicą od uzyskania uprzedniej zgody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Projektowane rozwiązania mają na celu stworzenie podstawy prawnej do przyznania ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki „możliwości władczego wkraczania w działalność nadzorowanego podmiotu, co pozwoli na sprawne i skuteczne realizowanie przez Centrum zadań z zakresu polityki naukowej państwa, takich jak: zarządzanie strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych, pobudzanie inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową czy wspieranie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki”. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazuje się, że proponowane zmiany są optymalne dla funkcjonowania Centrum, za czym przemawia m.in. wieloletnia praktyka wynikająca z funkcjonowania Centrum w ramach resortu szkolnictwa wyższego i nauki.

Ponadto, projekt ustawy zawiera przepisy, które mają na celu dookreślenie zasad dotyczących przejęcia poszczególnych praw i obowiązków przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, które obecnie leżą w gestii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. W projekcie ustawy wskazuje się m.in. na obowiązek poinformowania o zmianie pracodawcy pracowników i urzędników służby cywilnej zatrudnionych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw

rozwoju regionalnego i realizujących zadania, które zostaną przekazane niniejszą ustawą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Projekt ustawy zakłada również protokolarne przekazanie – przez dyrektora generalnego urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, dyrektorowi generalnemu urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki – dokumentacji, w tym w postaci informatycznych nośników danych, związanej z wykonywaniem praw oraz obowiązków przejętych zgodnie z art. 6 ust. 1, w tym dotyczącej spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

W projekcie ustawy co do zasady zakłada się, że dyrektor Centrum oraz członek Komitetu Sterującego do spraw badań naukowych i prac rozwojowych w obszarze bezpieczeństwa i obronności państwa będący przedstawicielem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego pełnią swoje funkcje do końca kadencji, jednakże w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy mogą być odwołani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Zastrzeżenie dotyczące odwołania wyłącznie w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, niezależnie od przyczyny odwołania, może rodzić pytanie o zasadność tego ograniczenia.

Zgodnie z założeniami projektu ustawy minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki może wystąpić do dyrektora Centrum z wnioskiem o dokonanie zmian w rocznym planie działalności Centrum na rok 2024 zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego. Rozwiązanie to jest konsekwencją przeniesienia uprawnień nadzorczych nad Centrum z ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

III. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Struktura administracyjno-organizacyjna państw oraz zakres funkcjonowania ich podmiotów odpowiedzialnych za realizację polityki naukowej i działalności badawczo rozwojowej charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wynikającym m.in. z uwarunkowań historycznych, politycznych, ekonomicznych, społecznych tych państw. Zróżnicowany jest także sposób dystrybucji dotacji w zakresie badań naukowych, jak i organizacja nadzoru nad instytucjami przyznającymi te dotacje. W niektórych

państwach istnieje jeden główny podmiot finansujący badania (np. Estonia, Bułgaria), a w innych jest ich kilka (np. Niemcy, Szwecja). W niektórych państwach na poziomie ministerialnym nadzór nad tymi instytucjami sprawuje jeden podmiot – najczęściej ministerstwo odpowiedzialne za kwestie związane z edukacją i nauką (np. Irlandia, Francja), a w innych kilka podmiotów (np. Finlandia, Szwecja). Poniżej wskazano przykładowe rozwiązania zastosowane w wybranych państwach.

W Bułgarii zasady i mechanizmy realizacji polityki państwa w zakresie promocji badań naukowych reguluje ustawa o promocji badań naukowych z dnia 17 października 2003 r. z późniejszymi zmianami¹. Finansowanie rozwoju badań naukowych realizowane jest przez Ministerstwo Edukacji i Nauki za pośrednictwem Funduszu Badań Naukowych (Фонд "Научни изследвания")². Zadaniem Funduszu Badań Naukowych jest finansowe wspieranie projektów i działań na rzecz promowania i rozwoju badań naukowych zgodnie m.in. z krajową strategią badań naukowych oraz europejskimi zasadami ramowymi dotyczącymi pomocy państwa skierowanymi na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną, a także innymi inicjatywami międzynarodowymi. Środki na finansową promocję badań naukowych przekazywane są z budżetu państwa oraz z innych źródeł, zgodnie z celami i priorytetami określonymi w Krajowej Strategii Badań Naukowych i Krajowym Programie Reform Republiki Bułgarii, przyjętych decyzją bułgarskiego rządu. Całościowy nadzór nad Funduszem sprawuje minister edukacji i nauki, którego w realizacji polityki państwa w zakresie badań naukowych wspiera Krajowa Rada Nauki i Innowacyjności. Minister edukacji i nauki wydaje przepisy dotyczące monitorowania i oceny działalności naukowo-badawczej prowadzonej przez uczelnie i organizacje naukowe, w tym także dotyczące działalności Funduszu Badań Naukowych. Sprawuje nadzór nad działalnością Funduszu i jego organów zarządczych. Członkowie do tych organów wybierani są zgodnie z Regulaminem Funduszu Badań Naukowych³ zatwierdzanym przez ministra edukacji i nauki w porozumieniu z ministrem finansów.

We Francji jednostką utworzoną w celu finansowania projektów badawczych publicznych jednostek badawczych oraz przedsiębiorstw jest Narodowa Agencja Badań (*L'Agence nationale de la recherche, ANR*)⁴. Zgodnie z Kodeksem badań⁵ ANR

¹ Закон за насърчаване на научните изследвания, <https://lex.bg/laws/ldoc/2135472978>.

² <https://www.fni.bg/>.

³ Правилник на фонд "научни изследвания", https://www.fni.bg/sites/default/files/documents/11_2021/PRAVILNIK%20NA%20FOND%20NAUCHNI%20IZSLEDVANIYA_3.pdf

⁴ <https://anr.fr/>.

⁵ Code de la recherche, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071190/.

stanowi podmiot publiczny o charakterze administracyjnym i podlega nadzorowi ministra właściwego do spraw nauki.

W Estonii politykę naukowo-badawczą realizuje Ministerstwo Edukacji i Badań, które odpowiada także m.in. za organizację finansowania i ocenę działalności instytucji badawczo-rozwojowych oraz koordynuje międzynarodową współpracę badawczą na poziomie krajowym. Za planowanie, koordynację i realizację działań badawczo-rozwojowych oraz polityki innowacyjności związanej z biznesem odpowiada natomiast Ministerstwo Gospodarki i Komunikacji⁶. Główną agencją finansującą badania w Estonii jest Estońska Rada ds. Badań Naukowych (*Eesti Teadusagentuur*)⁷, która odpowiada za finansowanie badań naukowych (instytucjonalnych i indywidualnych), a także za zapewnienie wsparcia dla uczestnictwa w programie Horyzont 2000 i innych programach UE. Rada ds. Badań Naukowych podlega Ministerstwu Edukacji i Badań. Zgodnie z ustawą o organizacji badań i rozwoju⁸ Rada ds. Badań Naukowych jest fundacją państwową (*riigi sihtasutus*), która odpowiada m.in. za zarządzanie wnioskami o granty badawcze i przyznawanie dotacji na badania.

W Finlandii polityka związana ze szkolnictwem wyższym i nauką należy do kompetencji Ministerstwa Edukacji, Nauki i Kultury. Jednocześnie za przygotowanie i wdrażanie fińskiej polityki innowacyjnej odpowiada Ministerstwo Spraw Gospodarczych i Zatrudnienia. Ponadto poszczególne fińskie publiczne instytuty badawcze podlegają odpowiednim do ich dziedziny ministerstwom. Organizacją, która w Finlandii odpowiada m.in. za zarządzanie finansowaniem badań naukowych, jest Akademia Fińska (*Suomen Akatemia*)⁹. Akademia jest agencją rządową podlegającą Ministerstwu Edukacji, Nauki i Kultury. Do jej zadań należy np. przyznawanie dotacji w ramach otwartych konkursów na badania naukowe i szkolenie naukowców oraz poprawę warunków ramowych dla badań naukowych; dostarczanie specjalistycznej wiedzy fińskim i międzynarodowym sieciom współpracy; gromadzenie i analizowanie danych dot. nauki i badań naukowych czy inne zadania związane z ekspercką pozycją w zakresie polityki naukowej państwa. Dotacje są przyznawane uniwersytetom, jednostkom badawczym, instytutom naukowym, szpitalom uniwersyteckim itp. Akademia zajmuje się także m.in. administrowaniem programami badawczymi UE. Ponadto, za przyznawanie publicznych funduszy na badania, rozwój i innowacje

⁶ *Research and development*, informacja na stronie internetowej estońskiego Ministerstwa Edukacji i Badań: <https://www.hm.ee/en/education-research-and-youth-affairs/research-and-development>.

⁷ Strona internetowa w j. angielskim: <https://etag.ee/en/>.

⁸ *Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus*, RT I 1997, 30, 471 z późn. zm., tekst w j. ang.: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/503062019008/consolide>.

⁹ Strona internetowa w j. angielskim: <https://www.aka.fi/en/>.

odpowiada fińska agencja Business Finland (*Elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa toteuttava Innovaatorahoituskeskus Business Finland*)¹⁰, która realizuje politykę biznesową i innowacyjną i jest zarządzana przez Ministerstwo Spraw Gospodarczych i Zatrudnienia. Business Finland działa na podstawie ustawy¹¹ i zarządza m.in. państwową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością (*Business Finland -nimistä osakeyhtiötä*). Razem z Akademią Fińską odpowiada także za administrowanie współpracy z międzynarodowymi organizacjami badawczymi.

W Holandii większość funduszy publicznych na badania trafia do uczelni bezpośrednio z Ministerstwa Edukacji, Kultury i Nauki (*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*). Ponadto w Holandii działa Holenderska Organizacja Badań Naukowych (*De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO*), której misją jest promowanie jakości badań naukowych, a także inicjowanie i stymulowanie nowych osiągnięć w dziedzinie badań, przede wszystkim poprzez alokację funduszy. NWO otrzymuje finansowanie z Ministerstwa Edukacji, Kultury i Nauki¹² oraz innych ministerstw, które następnie są rozdzielane w drodze konkursu wśród uniwersytetów i krajowych instytutów badawczych¹³. Realizując swoje zadania, NWO koncentruje się głównie na badaniach uniwersyteckich. Działania w zakresie promowania innowacji realizuje przede wszystkim Holenderska Agencja Przedsiębiorczości (*Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RVO*), która jest agencją rządową podlegającą Ministerstwu Gospodarki i Klimatu (*Ministerie van Economische Zaken en Klimaat*)¹⁴.

W Irlandii system finansowania badań i rozwoju znajduje się w trakcie przekształceń. Obecnie funkcjonują dwie agencje rządowe: Irlandzka Rada Badań (*Irish Research Council*) oraz Irlandzka Fundacja na rzecz Nauki (*Science Foundation Ireland*). Irlandzka Rada Badań podlega nadzorowi ministra edukacji, badań, innowacji i nauki¹⁵. Przyznaje granty przede wszystkim w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych skierowane do indywidualnych naukowców, zespołów badawczych i szkół wyższych. Natomiast Irlandzka Fundacja na rzecz Nauki przyznaje granty w dziedzinie nauk ścisłych, matematyki, technologii, inżynierii. Obie fundacje podlegają

¹⁰ Strona internetowa w j. angielskim: <https://www.businessfinland.fi/en/for-finnish-customers/home>.

¹¹ Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä, 1146/2017, dostępna w j. fińskim: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20171146>.

¹² *Wet op de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek*, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004191/2022-05-01>.

¹³ Informacje ze strony internetowej Holenderskiej Organizacji Badań Naukowych: <https://www.nwo.nl/en/about-nwo>.

¹⁴ Strona internetowa Holenderskiej Agencji Przedsiębiorczości: <https://english.rvo.nl/>.

¹⁵ *Irish Research Council*, <https://research.ie/about-us/our-strategy/>.

nadzorowi ministra edukacji, badań, innowacji i nauki¹⁶. Prawdopodobnie w trakcie roku 2024 irlandzki system wspierania badań i innowacji ulegnie zmianie. Obecnie trwają prace legislacyjne, w rezultacie których spodziewane jest przyjęcie ustawy przewidującej ustanowienie jednej agencji finansującej badania i rozwój w miejsce dwóch wyżej wspomnianych instytucji. Ustawa o badaniach i rozwoju z 2023 r. (*Research and Innovation Bill 2023*) w dniu 8 stycznia 2024 r. została już przyjęta przez Zgromadzenie Irlandii (*Dáil Éireann*, izba niższa parlamentu)¹⁷ i skierowana do dalszych prac legislacyjnych. Na mocy ustawy powołana zostanie agencja rządowa zajmująca się finansowaniem badań i rozwoju (*Taighde Éireann – Research Ireland*). Agencja będzie podlegać nadzorowi ministra edukacji, badań, innowacji i nauki¹⁸.

W Niemczech ze względu na federalną strukturę państwa kluczową rolę we wspieraniu i nadzorze nad sektorem badań naukowych pełni Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych (BMBF¹⁹) wraz z wyspecjalizowanymi agencjami wykonawczymi, które jako certyfikowani dostawcy usług realizują krajowe i międzynarodowe programy badawcze. Badania podstawowe są finansowane z funduszy poszczególnych landów i/lub federalnych oraz w formie dotacji realizowanych przez podmioty zewnętrzne. BMBF jest odpowiedzialne za wdrażanie Strategii rządu federalnego na rzecz przyszłości badań i innowacji (*Zukunftsstrategie für Forschung und Innovation*²⁰), której podstawowym celem jest zapewnienie międzynarodowej konkurencyjności Niemiec. Powyższe zadania realizowane są przy wsparciu specjalistycznych federalnych agencji: Niemieckiej Agencji Transferu i Innowacji – DATI²¹ oraz Federalnej Agencji Innowacji Skokowych – SPRIND²². Finansowanie nauki i badań należy do głównych zadań Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań Naukowych i jest realizowane wraz z podmiotami landowymi i innymi partnerami²³. Wspólne finansowanie badań przez rząd federalny i kraje związkowe

¹⁶ *Science Foundation Ireland*, <https://www.sfi.ie/about-us/about-sfi/organisation/>.

¹⁷ *Research and Innovation Bill 2023*, <https://www.oireachtas.ie/en/bills/bill/2024/1/>.

¹⁸ *Minister Harris announces Taighde Éireann- Research Ireland as the official name of the new Research and Innovation funding agency*, <https://research.ie/2023/11/16/minister-harris-announces-taighde-eireann-research-ireland-as-the-official-name-of-the-new-research-and-innovation-funding-agency/>.

¹⁹ *Bundesministerium für Bildung und Forschung*, https://www.bmbf.de/bmbf/de/home/home_node.html.

²⁰ https://www.bmbf.de/bmbf/de/forschung/zukunftsstrategie/zukunftsstrategie_node.html.

²¹ DATI (*Deutsche Agentur für Transfer und Innovation*²¹), która odpowiada za wprowadzenie wyników badań do zastosowań gospodarczych i/lub społecznych poprzez transfer idei, wiedzy i technologii;

²² SPRIND (*Bundesagentur für Sprunginnovationen*²²), której głównym zadaniem jest znajdowanie i promowanie szczególnie innowacyjnych pomysłów z potencjałem innowacji skokowej (przełomowej).

²³ <https://www.bmbf.de/bmbf/de/forschung/das-wissenschaftssystem/partnerorganisationen/partnerorganisationen.html>.

wynika z art. 91b ust. 1 zdanie 1 Ustawy Zasadniczej (*Grundgesetz- GG*²⁴), zgodnie z którym rząd federalny i rządy krajów związkowych współpracują w sprawach o znaczeniu ponadregionalnym w zakresie finansowania nauki, badań i nauczania. Organem decyzyjnym jest Wspólna Konferencja Naukowa – GWK (*Gemeinsame Wissenschaftskonferenz*²⁵), w której skład wchodzi ministrowie resortów nauki oraz resortów finansów rządu federalnego i krajów związkowych. GWK odpowiada za finansowanie i monitorowanie nauki i badań m.in. w zakresie wsparcia uczelni wyższych oraz pozauniwersyteckich instytucji naukowych.

W Szwajcarii ze względu na federalną strukturę państwa za system edukacji i badań naukowych odpowiadają poszczególne kantony i brak jest jednego modelu finansowania nauki. Realizacja polityki naukowej i finansowania badań odbywa się w bardzo zróżnicowany sposób. Mogą w nim uczestniczyć np. podmioty kantonanlne, federalne, międzynarodowe i prywatne. Na poziomie federalnym za kwestie polityki edukacyjnej, badawczej i innowacyjnej odpowiada Sekretariat Stanu ds. Edukacji, Badań i Innowacji – SBFI (*Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation*²⁶), który organizacyjnie umiejscowiony jest w Federalnym Departamencie Ekonomii, Edukacji i Badań – WBF (*Eidgenössisches Departement für Wirtschaft, Bildung und Forschung*²⁷). Do zadań federalnego Sekretariat Stanu ds. Edukacji, Badań i Innowacji m.in. należy: 1) opracowywanie ogólnej wizji strategicznej dla szwajcarskiego obszaru edukacji, badań i innowacji; 2) promowanie badań i innowacji oraz koordynowanie zadań i środków pochodzących z odpowiednich federalnych organów finansujących; 3) koordynowanie współpracy między kantonami, organizacjami zawodowymi, instytucjami i organami szkolnictwa wyższego zaangażowanymi promowanie badań i innowacji.

W Szwecji większość publicznych środków finansowych przeznaczonych na wspieranie innowacji jest rozdysponowywanych przez cztery agencje rządowe oraz pięć fundacji ustanowionych przez rząd²⁸. Wszystkie te instytucje oferują różnego rodzaju wsparcie finansowe przeznaczone na badania i rozwój, o które mogą ubiegać się rozmaite podmioty (np. indywidualni badacze, szkoły wyższe, ośrodki badawcze, przedsiębiorstwa). Agencje rządowe odpowiedzialne za finansowanie badań i rozwoju

²⁴ *Grundgesetz*; https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_91b.html.

²⁵ *Gemeinsame Wissenschaftskonferenz*; <https://www.gwk-bonn.de/>.

²⁶ <https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home/das-sbf/das-sbf.html>.

²⁷ <https://www.admin.ch/gov/de/start/departemente/departement-fuer-wirtschaft-bildung-forschung-wbf.html>.

²⁸ *Research in Sweden*, <https://sweden.se/work-business/study-research/research-in-sweden>.

to: 1) Szwedzka Rada Badań (*Vetenskapsrådet*)²⁹ – odpowiada za granty w dziedzinie technologii, medycyny, nauk przyrodniczych, nauk społecznych i nauk humanistycznych; 2) rządowa rada ds. badań nad zrównoważonym rozwojem (*Formas*)³⁰ – odpowiada za granty w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, środowiska, rolnictwa, urbanistyki; 3) Szwedzka Rada ds. Badań nad Zdrowiem, Życiem Zawodowym i Opieką Społeczną (*Forte*)³¹ – odpowiada za granty w dziedzinie zdrowia publicznego, rynku pracy, usług publicznych; 4) Szwedzka agencja innowacji (*Vinnova*)³² – odpowiada za granty w dziedzinie technologii, transportu, komunikacji. Za nadzór nad działalnością agencji rządowych odpowiadają następujący członkowie rządu: 1) minister właściwy ds. klimatu i przedsiębiorczości sprawuje nadzór nad *Formas* i *Vinnova*, 2) minister właściwy ds. edukacji i badań sprawuje nadzór nad *Vetenskapsrådet*, zaś 3) minister właściwy ds. zdrowia i spraw publicznych sprawuje nadzór nad *Forte*. Szwedzkie fundacje prowadzą działalność na podstawie ustawy o fundacjach z 1994 r. (*Stiftelselag (1994:1220)*)³³. Są to: Fundacja na rzecz Badań Strategicznych (*Stiftelsen för Strategisk Forskning*)³⁴, Fundacja na rzecz Strategicznych Badań Środowiska (*Mistra*)³⁵, Fundacja na rzecz Wiedzy (*KK-stiftelsen*)³⁶; Fundacja na rzecz Badań nad Regionem Bałtyckim i Europą Wschodnią (*Östersjöstiftelsen*)³⁷; Fundacja na rzecz Współpracy Międzynarodowej w zakresie Badań i Nauki (*Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning*)³⁸.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Przedmiotowy projekt dotyczy bezpośrednio Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. W zakresie realizacji założonego celu, projekt będzie dotyczył także ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego oraz ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

²⁹ The Swedish Research Council (*Vetenskapsrådet*), <https://www.government.se/government-agencies/the-swedish-research-council-vetenskapsradet>.

³⁰ *Formas*, <https://www.government.se/government-agencies/formas/>.

³¹ *Forskningsrådet för arbetsliv, hälsa och välfärd, Forte*, <https://www.government.se/government-agencies/swedish-research-council-for-health-working-life--forskningsradet-for-arbetsliv-halsa-och-valfard-forte/>.

³² *Vinnova*, <https://www.government.se/government-agencies/swedish-agency-for-innovation-systems/>.

³³ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/stiftelselag-19941220_sfs-1994-1220/.

³⁴ <https://strategiska.se/>.

³⁵ <https://mistra.org/>.

³⁶ <https://www.kks.se/>.

³⁷ <https://ostersjostiftelsen.se/>.

³⁸ <https://www.stint.se/>.

Ze względu na charakter administracyjno-organizacyjny, proponowane zmiany nie powinny oddziaływać na beneficjentów NCBiR.

V. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy projekt nie był poddany konsultacjom społecznym.

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

Proponowane w projekcie rozwiązanie przeniesienia uprawnień nadzorczych nad NCBiR na rzecz ministra do spraw nauki i szkolnictwa wyższego nie będzie miało wpływu na zmiany w planowanych dochodach i wydatkach budżetu państwa, gdyż środki zaplanowane dotychczas w części 34 – Rozwój regionalny zostaną przeniesione do części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka (oraz odpowiednich działów i rozdziałów klasyfikacji budżetowej). Zgodnie z przyjętą przez Sejm ustawą budżetową na 2024 rok z dnia 18 stycznia, w ramach przychodów NCBiR, subwencje i dotacje z budżetu państwa mają wynieść łącznie 1 237,2 mln zł.

Przeniesienie środków ma nastąpić na mocy rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie art. 4 przedmiotowego projektu ustawy. Dodatkowo Prezes Rady Ministrów ma określić sposób przeznaczenia składników majątkowych w ramach realizacji zadań przez NCBiR, które dotychczas znajdowały się w dyspozycji ministra do spraw rozwoju regionalnego.

Przedmiotowy projekt ustawy nie będzie oddziaływał również na inne jednostki sektora finansów publicznych i sposób ich finansowania.

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Rozpatrywany projekt ustawy nie powinien mieć wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe. Powinien z kolei przyczynić się do wzmocnienia nadzoru nad przedmiotową agencją wykonawczą, finansującą wiele projektów o charakterze strategicznym, innowacyjnym i rozwojowym.

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Przedmiotowy projekt nie prowadzi do zmiany obciążeń regulacyjnych, w tym obowiązków informacyjnych.

IX. Wpływ na rynek pracy

Rozpatrywany projekt ustawy nie powinien oddziaływać na rynek pracy. Zgodnie z zapisami art. 3 proponuje się przeniesienie pracowników zajmujących się realizacją zadań, dotyczących NCBiR pomiędzy przedmiotowymi resortami administracji rządowej. Dotychczasowy pracodawca zobowiązany zostanie do pisemnego poinformowania pracowników o tej decyzji w ciągu 14 dni od terminu ogłoszenia przedmiotowej ustawy.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Skutkiem wejścia w życie projektu ustawy może być czasowe zwiększenie obciążeń administracyjno-proceduralnych w rozpatrywanych ministerstwach, jednak przeprowadzanie tych zmian nie powinno wpłynąć na działalność NCBiR w zakresie realizacji polityki naukowej państwa.

Wydłużenie procedur organizacyjnych może mieć miejsce w zakresie wprowadzenia obowiązku uzyskania przez NCBiR zgody ministra nadzorującego co do powoływania przez Centrum spółek i innych operacji finansowych z tym związanych w zakresie wskazanym przez ustawę. Zmiana ta jednak powinna przyczynić się do zwiększenia kontroli m.in. nad procedurami finansowania zadań NCBiR zarówno ze środków budżetu państwa, jak i środków budżetu unijnego.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Ustawa będąca przedmiotem projektu wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3 ust. 2 i 3, które wejdą w życie z dniem następującym po dniu jej ogłoszenia, gdyż dotyczą poinformowania pracowników zatrudnionych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i realizujących zadania, które zostaną przekazane ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, o zmianach, jakie mają nastąpić w zakresie ich stosunków pracy.

Projekt ustawy zawiera upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów do wydania rozporządzenia, na podstawie którego dojdzie do przeniesienia planowanych

dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej. Do czasu wejścia w życie tego rozporządzenia dochody i wydatki mogą być realizowane w ramach dotychczasowych części, działów i rozdziałów.

Ponadto, w art. 5 projektu ustawy zawarto delegację ustawową do określenia przez Prezesa Rady Ministrów, w drodze zarządzenia, przeznaczenia składników majątkowych będących przed dniem wejścia w życie projektowanej nowelizacji w posiadaniu ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, przeznaczonych do realizacji zadań, które zostaną przekazane projektowaną ustawą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ewaluacja efektów projektu nastąpi na zasadach, w trybie i w terminach określonych dla sprawowania kontroli zarządczej.

XIII. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

W przypadku przedmiotowego projektu nie dołączono załączników.

Autorzy:

dr Jolanta Waszczuk-Napiórkowska (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII)

ekspert ds. legislacji

w Biurze Analiz Sejmowych

dr Danuta Adamiec, dr Dobromir Dziewulak, Bogdan Janowski, Kaja Krawczyk,

Daniela Kupis, Łukasz Żołądek (pkt III)

specjaliści ds. międzynarodowych

w Biurze Analiz Sejmowych

prof. Kamilla Marchewka-Bartkowiak (pkt IV, VI, VII, IX, X)

specjalista ds. finansów publicznych

w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Sobolewski

Przemysław Sobolewski

Deskryptory bazy REX: projekt ustawy, budżet, budżet-wykonanie, budżet Państwa.

Weryfikacja: pkt IV, VI, VII, IX, X – Zofia Szpringer

Weryfikacja: pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII – Adam Karczmarek

Weryfikacja: pkt III – Dobromir Dziewulak